

Sistemi baza podataka

---

dr Vladimir Dimitrieski

Nikola Todorović

Jelena Hrnjak

Vladimir Jovanović

PL/SQL – IZUZECI

Obrada izuzetaka

- Definicija izuzetka
  - Događaj koji izaziva prekid normalnog toka izvođenja programa
  - Zahteva pisanje posebnog programskog koda, koji će biti izvršen u slučaju nastupanja izuzetka – "obrada izuzetka"
  - **EXCEPTION** – programska celina za obradu PL/SQL izuzetaka
  - **Exception Handler** - deo PL/SQL bloka koji obrađuje izuzetke
  - Prelaskom na exception handler, nemoguće je vratiti tok izvođenja programa nazad, u BEGIN deo programskog bloka

Vrste i deklarisanje izuzetaka u PL/SQL-u

- **Tipovi PL/SQL izuzetaka**
  - Predefinisani
  - Nepredefinisani
  - Korisnički definisan
- **Predefinisani izuzetak**
  - Unapred definisano ime
  - Unapred povezan sa ORA (DBMS) greškom koja ga izaziva
  - Programer može i direktno izazvati ovu vrstu izuzetka, ali je prirodno da se on izaziva automatski, pojavom greške s kojom je povezan

Lista predefinisanih izuzetaka

NAZIV IZUZETKA	ORACLE KOD GREŠKE	Vrednost SQLCODE
ACCESS_INTO_NULL	ORA-06530	-6530
CASE_NOT_FOUND	ORA-06592	-6592
COLLECTION_IS_NULL	ORA-06531	-6531
CURSOR_ALREADY_OPEN	ORA-06511	-6511
DUP_VAL_ON_INDEX	ORA-00001	-0001
INVALID_CURSOR	ORA-01001	-1001
INVALID_NUMBER	ORA-01722	-1722
LOGIN_DENIED	ORA-01017	-1017
NO_DATA_FOUND	ORA-01403	+0100
NOT_LOGGED_ON	ORA-01012	-1012
PROGRAM_ERROR	ORA-06501	-6501
ROWTYPE_MISMATCH	ORA-06504	-6504
STORAGE_ERROR	ORA-06500	-6500
SUBSCRIPT_BEYOND_COUNT	ORA-06533	-6533
SUBSCRIPT_OUTSIDE_LIMIT	ORA-06532	-6532
TIMEOUT_ON_RESOURCE	ORA-00051	-0051
TOO_MANY_ROWS	ORA-01422	-1422
VALUE_ERROR	ORA-06502	-6502
ZERO_DIVIDE	ORA-01476	-1476

Vrste i deklarisanje izuzetaka u PL/SQL-u

- **Nepredefinisani izuzetak**

- Nema unapred definisano ime
- Nije unapred povezan sa ORA (DBMS) greškom koja ga izaziva
- Programer ga mora, eksplicitno, deklarirati i povezati sa ORA (DBMS) greškom koja će ga izazivati
- Programer može i direktno izazvati ovu vrstu izuzetka, ali je prirodno da se on izaziva automatski, pojavom greške s kojom je povezan
- Deklarisanje i povezivanje nepredefinisanog izuzetka
  - u deklarativnom delu programa

Vrste i deklarisanje izuzetaka u PL/SQL-u

- **Nepredefinisani izuzetak**

naziv_izuzetka EXCEPTION;

**PRAGMA EXCEPTION_INIT(naziv_izuzetka,
kod_ORA_greške);**

Primeri deklarisanja i inicijalizovanja nepredefinisanog izuzetka

---

```
DECLARE
    Delete_RefInt_ERR EXCEPTION;
    PRAGMA EXCEPTION_INIT (Delete_RefInt_ERR, -2292);
BEGIN
    ...
EXCEPTION
    ...
END;
```

```
DECLARE
    InsUpd_RefInt_ERR EXCEPTION;
    PRAGMA EXCEPTION_INIT (InsUpd_RefInt_ERR, -2291);
BEGIN
    ...
EXCEPTION
    ...
END;
```


Vrste i deklarisanje izuzetaka u PL/SQL-u

- **Korisnički definisani izuzetak**

- Nema unapred definisano ime
- Ne povezuje se sa ORA (DBMS) greškom koja bi ga izazivala
- Programer isključivo direktno izaziva ovu vrstu izuzetka, posebnom naredbom
- Deklarisanje korisničkog izuzetka – u deklarativnom delu programa

`naziv_izuzetka EXCEPTION;`

Vrste i deklarisanje izuzetaka u PL/SQL-u

- **Korisnički definisani izuzetak**
  - Izazivanje korisničkog izuzetka – u proceduralnom delu programa, ili u delu programa za obradu izuzetaka – naredba RAISE

RAISE [naziv_izuzetka];

Primer deklarisanja i izazivanja korisnički definisanog izuzetka

---

DECLARE

Izuzetak EXCEPTION;

BEGIN

...

RAISE Izuzetak;

...

EXCEPTION

...

END;

Obrada izuzetaka u EXCEPTION delu programa

EXCEPTION

WHEN exception1 [OR exception2 . . .] THEN

statement1;

statement2;

. . .

[WHEN exception3 [OR exception4 . . .] THEN

statement1;

statement2;

. . .

]

[WHEN OTHERS THEN

statement1;

statement2;

. . .

]

Obrada izuzetaka u EXCEPTION delu programa

- Klauzula OTHERS
  - pokriva sve ostale izuzetke, koji u EXCEPTION bloku nisu prethodno eksplicitno navedeni
  - ako se navodi, OTHERS je uvek poslednja klauzula u EXCEPTION bloku

Pravila upravljanja tokom izvođenja programa

- U slučaju izazivanja izuzetka prekida se normalni tok izvođenja programa i programski tok se preusmerava u Exception Handler – EXCEPTION deo PL/SQL bloka
- Traži se prva WHEN klauzula, koja sadrži naziv izuzetka koji je nastao, ili sadrži naziv OTHERS

Pravila upravljanja tokom izvođenja programa

- **OBRAĐENI IZUZETAK**

- izuzetak za koji postoji odgovarajuća WHEN klauzula u EXCEPTION delu

- **NEOBRAĐENI IZUZETAK**

- izuzetak za koji ne postoji odgovarajuća WHEN klauzula u EXCEPTION delu, niti postoji klauzula WHEN OTHERS

- U slučaju obrađenog izuzetka, izvršava se imperativni blok odgovarajuće WHEN klauzule i završava se izvođenje PL/SQL bloka

Pravila upravljanja tokom izvođenja programa

- izvršavanje bloka koji obrađuje izuzetak može biti uspešno, ili neuspešno
  - **USPEŠNO:** ako nije došlo do pojave istog, ili nekog drugog izuzetka (greške) – tok upravljanja programom vraća se u nadređeni kontekst, na mesto odakle je PL/SQL blok pozvan
  - **NEUSPEŠNO:** ako je došlo do pojave istog, ili nekog drugog izuzetka (greške) – tok upravljanja programom vraća se u nadređeni kontekst, a izuzetak se prosleđuje u nadređeni kontekst – videti tekst koji sledi

Pravila upravljanja tokom izvođenja programa

- U slučaju neobrađenog izuzetka, izuzetak se prosleđuje u pozivajući kontekst:
  - u nadređeni blok, iz kojeg je dati blok pozvan
    - izaziva se isti izuzetak u tom bloku i prenosi se tok upravljanja programom na njegov EXCEPTION deo – ova situacija može rekurzivno da se ponavlja sve do pozivajućeg radnog okruženja
  - u pozivajuće radno okruženje (npr. SQL*Plus)
    - izuzetak se, u radnom okruženju, ispoljava kao neobrađena greška
- **U slučaju pojave greške u radnom okruženju, poništavaju se samo efekti izvođenja celokupnog PL/SQL bloka, ali se transakcija niti poništava, niti potvrđuje**

Primer obrade predefinisanog izuzetka, vezanog za SELECT naredbu

---

```
ACCEPT P_ruk PROMPT 'Unesi sifru rukovodioca'
DECLARE
    V_Proj Projekat%ROWTYPE;
BEGIN
    SELECT *
    INTO   V_Proj
    FROM   Projekat
    WHERE  Ruk = &P_ruk;
EXCEPTION
    WHEN NO_DATA_FOUND THEN
        DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Nije selektovana ni jedna torka ...');
        RAISE NO_DATA_FOUND;
    WHEN TOO_MANY_ROWS THEN
        DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Selektovano je vise od jedne torke ...');
        RAISE;
END;
```

Primer obrade nepredefinisanog, deklarisanog izuzetka

```
DECLARE
```

```
    Delete_RefInt_ERR EXCEPTION;
```

```
    PRAGMA EXCEPTION_INIT (Delete_RefInt_ERR, -2292);
```

```
BEGIN
```

```
    DELETE FROM Projekat
```

```
    WHERE Spr = &p_spr;
```

```
    COMMIT;
```

```
EXCEPTION
```

```
    WHEN Delete_RefInt_ERR THEN
```

```
        DBMS_OUTPUT.PUT_LINE ('Nije dozvoljeno  
        brisanje projekta ' || TO_CHAR(&p_spr) || '. Postoje  
        povezani radnici.');
```

```
        ROLLBACK;
```

```
END;
```

Primer obrade korisnički definisanih izuzetaka

- Koje vrednosti r će biti ispisane, za zadatu vrednost x : 0, 1, 2 ili 5?

```
ACCEPT X PROMPT 'Unesite vrednost za x'
```

```
DECLARE
```

```
  A EXCEPTION;
```

```
  B EXCEPTION;
```

```
  C EXCEPTION;
```

```
  D EXCEPTION;
```

```
  r NUMBER;
```

```
BEGIN
```

```
  BEGIN
```

```
    IF &x = 0 THEN RAISE A;
```

```
    ELSIF &x = 1 THEN RAISE B;
```

```
    ELSIF &x = 2 THEN RAISE C;
```

```
    ELSE RAISE D;
```

```
    END IF;
```

```
  EXCEPTION
```

```
    WHEN A THEN r := 1;
```

```
      DBMS_OUTPUT.PUT_LINE ('Za izuzetak A r je ' || r);
```

```
  END;
```

```
  r := 2;
```

```
  DBMS_OUTPUT.PUT_LINE ('Nema izuzetka i r je ' || r);
```

```
EXCEPTION
```

```
  WHEN B THEN
```

```
    r := 3;
```

```
    DBMS_OUTPUT.PUT_LINE ('Za izuzetak B r je ' || r);
```

```
  WHEN OTHERS THEN
```

```
    r:=10;
```

```
    DBMS_OUTPUT.PUT_LINE ('Za sve nenavedene izuzetke (C,D) r je ' || r);
```

```
END;
```

Funkcije za obradu grešaka u EXCEPTION delu PL/SQL bloka

- **SQLCODE**

Rezultat funkcije je numerička vrednost. SQLCODE vraća broj greške, koji odgovara poslednjem izazvanom izuzetku. Izvan EXCEPTION bloka, vrednost funkcije je **0**.

- **SQLERRM [(<*broj_greške*>)]**

Rezultat funkcije je karakter vrednost. SQLERRM vraća broj i opis greške, koji odgovara poslednjem izazvanom izuzetku. Izvan EXCEPTION bloka, vrednost funkcije je **'ORA-0000: normal, successful completion'**.

Primer obrade predefinisanog izuzetka, vezanog za SELECT naredbu, uz upotrebu funkcija za obradu grešaka

---

```
ACCEPT P_ruk PROMPT 'Unesi sifru rukovodioca'
DECLARE
    V_Proj Projekat%ROWTYPE;
BEGIN
    SELECT *
    INTO   V_Proj
    FROM   Projekat
    WHERE  Ruk = &P_ruk;
EXCEPTION
    WHEN NO_DATA_FOUND THEN
        DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Nije selektovana ni jedna torka ...');
        DBMS_OUTPUT.PUT_LINE(SQLCODE || ' ' || SQLERRM);
        RAISE NO_DATA_FOUND;
    WHEN TOO_MANY_ROWS THEN
        DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Selektovano je vise od jedne torke ...');
        DBMS_OUTPUT.PUT_LINE(SQLCODE || ' ' || SQLERRM);
        RAISE TOO_MANY_ROWS;
    WHEN OTHERS THEN
        DBMS_OUTPUT.PUT_LINE(SQLCODE || ' ' || SQLERRM);
        RAISE;
END;
```

Naredba za izazivanje korisničke ORA greške

- Način da se programskim putem izazove ORA (DBMS) greška

```
raise_application_error (error_number, message [,  
    {TRUE | FALSE}]);
```

- Broj greške (error_number) može biti zadat u intervalu od **-20000 do -20999**.

Naredba za izazivanje korisničke ORA greške

- TRUE – kod i poruka o grešci se memorišu na stek grešaka
  - omogućen prikaz svih grešaka na pozivajućem putu PL/SQL blokova – pogodno za veliku dubinu pozivanja
- FALSE – kod i poruka o grešci brišu prethodni sadržaj steka grešaka
  - prikazuje se samo poslednji kod i poruka o grešci – jednostavniji pristup

Primer

- Primer obrade predefinisanog izuzetka, vezanog za SELECT naredbu, uz upotrebu funkcija za obradu grešaka i naredbe za izazivanje korisničke ORA greške

Rešenje

```
ACCEPT P_ruk PROMPT 'Unesi sifru rukovodioca'
DECLARE
    V_Proj Projekat%ROWTYPE;
BEGIN
    SELECT *
    INTO   V_Proj
    FROM   Projekat
    WHERE  Ruk = &P_ruk;
EXCEPTION
    WHEN NO_DATA_FOUND THEN
        DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Nije selektovana ni jedna torka ...');
        DBMS_OUTPUT.PUT_LINE(SQLCODE || ' ' || SQLERRM);
        RAISE NO_DATA_FOUND;
    WHEN TOO_MANY_ROWS THEN
        DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Selektovano je vise od jedne torke ...');
        DBMS_OUTPUT.PUT_LINE(SQLCODE || ' ' || SQLERRM);
        RAISE TOO_MANY_ROWS;
    WHEN OTHERS THEN
        Raise_Application_Error(-20000, SQLCODE || ' ' || SQLERRM);
END;
```

PL/SQL – KURSORSKA AŽURIRANJA

Upotreba UPDATE i DELETE naredbe u kombinaciji s kursorima

SELECT ...

FROM ...

FOR UPDATE [OF *column_list*][NOWAIT];

UPDATE ... | DELETE ...

WHERE CURRENT OF naziv_kursora

Upotreba UPDATE i DELETE naredbe u kombinaciji s kursorima

CURSOR cur1 IS

SELECT *

FROM projekat

FOR UPDATE OF nar NOWAIT;

UPDATE projekat

SET nar = null

WHERE CURRENT OF cur1;

Zadatak

- Sve radnike čiji je matični broj između 1 i 99 označiti za otpuštanje dodavanjem slova X na kraj njihovog prezimena. Ažuriranje obaviti pomoću kursorske UPDATE naredbe. Takođe izračunati ukupnu svotu novca koja će biti na raspolaganju kompaniji na mesečnom nivou kao posledica njihovog otpuštanja.
- Ukoliko ne postoje radnici u tom opsegu matičnih brojeva, poništiti transakciju.
- Testirati program i sa unosom opsega matičnih brojeva sa tastature.

Zadatak

```
DECLARE
    L_tek_red radnik%ROWTYPE;
    CURSOR spisak_rad IS                                -- eksplicitno deklarisan kursor
    SELECT *
    FROM radnik
    WHERE Mbr BETWEEN 01 AND 99
    FOR UPDATE OF Prz NOWAIT;
    Ukup_plt NUMBER;
BEGIN
    Ukup_Plt := 0;
    LOOP
        IF NOT spisak_rad%ISOPEN THEN                  -- da li je kursor otvoren?
            OPEN spisak_rad;                            -- otvaranje kursora, izvršava se SELECT
        END IF;
        FETCH spisak_rad INTO L_tek_red;
        EXIT WHEN spisak_rad%NOTFOUND;                 -- uslov izlaska iz petlje
        Ukup_Plt := Ukup_Plt + L_tek_red.Plt;
        UPDATE radnik
        SET Prz = Prz || ' x'
        WHERE CURRENT OF spisak_rad;                   -- modifikacija tekuće torke u BP
    END LOOP;
    CLOSE spisak_rad;                                  -- zatvaranje kursora
    COMMIT;                                             -- potvrđivanje transakcije
    DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Ukupna plata: '||Ukup_Plt);
EXCEPTION
    WHEN NO_DATA_FOUND THEN
        DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Izuzetak!');
        ROLLBACK;                                     -- poništavanje transakcije
        RAISE;                                         -- ponovno izazivanje istog izuzetka
END;
```

Zadatak za vežbanje

- Omogućiti brisanje radnika unosom opsega matičnih brojeva sa tastature. Ukoliko dođe do greške kod brisanja makar jednog radnika, ispisati poruku o tipu greške i mogućem rešenju i poništiti celu transakciju.

Zadatak za vežbanje

- Kreirati anonimni blok koji za uneseni niz karaktera sa tastature kreira njegov akronim izdvajanjem prvih velikih slova iz svake reči.
- Na primer:
  - Structured Query Language -> SQL
  - GNU is Not Unix -> GNU

Zadatak za vežbanje

- Kreirati anonimni blok koji za uneseni naziv tabele i njene kolone proverava da li oni postoje u bazi podataka.